

INFORME DE POLÍTQUES PÚBLIQUES DEL MUNICIPI D'ALCOVER (2018-2019)

WWW.OBSERVATORIDESC.ORG

ÍNDEX

1.	INTRODUCCIÓ.....	2
2.	DESCRIPCIÓ I DIAGNOSI.....	2
2.1.	UBICACIÓ.....	2
2.2.	DEMOGRAFIA.....	3
2.3.	JOVENTUT.....	4
2.4.	TREBALL I OCUPACIÓ.....	5
2.5.	INFRAESTRUCTURES I SERVEIS.....	5
2.6.	TURISME.....	5
2.7.	INDÚSTRIA I VEHICLES INDUSTRIALS.....	6
2.8.	HABITATGE.....	6
2.9.	AJUDES MUNICIPALS A LES FAMILIES I LES INSTITUCIONS.....	7
3.	PROPOSTES.....	7
3.1.	PROPOSTES EN RELACIÓ ALS DESC.....	7
3.2.	ÀMBIT COMARCAL.....	8
3.3.	MAPA DE PUNTS SENSIBLES.....	10
3.4.	BORSA DE TERRES I DESENVOLUPAMENT.....	11
3.5.	HABITATGE.....	15
3.6.	CONTRACTACIÓ I SERVEIS.....	18
3.7.	ALTRES PROPOSTES.....	21
4.	CONCLUSIONS.....	25
5.	BIBLIOGRAFIA.....	26

1. INTRODUCCIÓ

El present informe és el resultat de la recerca duta a terme per l'Observatori de Drets Econòmics, Socials i Culturals entre els mesos d'octubre del 2018 i gener del 2019, segons el convingut amb el Grup Municipal de la Candidatura d'Unitat Popular – la CUP Alcover.

L'informe té com a objectiu reflectir i realitzar propostes que permetin articular alternatives en el curt i mig termini a nivell de polítiques públiques, tant des del propi municipi d'Alcover, com des del nivell comarcal de l'Alt Camp.

En quant a la metodologia utilitzada, l'informe és nodreix de la informació obtinguda per més de una trentena d'entrevistes tant de l'àmbit municipal d'Alcover i del Consell Comarcal de l'Alt Camp, com d'altres municipis o regions. L'informe també es sustenta en una considerable sèrie de documents públics com pressupostos, plecs de licitació, adjudicacions i dades d'interès obtingudes tant d'informes previs realitzats a l'àrea municipal i comarcal, com del propi Institut d'Estadística de Catalunya, per tal de contrarestar i complementar la informació obtinguda en les entrevistes. Malgrat la voluntat d'objectivitat, i malgrat haver complert amb la independència científica exigible, el present informe finalment proposa solucions que evidentment són el fruit d'una determinada perspectiva dels drets econòmics, socials i culturals.

En quant a l'àmbit de les propostes contingudes en el present informe, s'ha tractat de delimitar-les al màxim possible a les competències amb les compta el propi municipi d'Alcover, tot i que la població del municipi, el repartiment i l'estructura competencial han obligat a plantejar també els problemes i les solucions en clau comarcal.

2. DESCRIPCIÓ I DIAGNOSI DEL MUNICIPI.

2.1 Ubicació

El municipi d'Alcover està situat al peu de les muntanyes de Prades, a la Comarca de l'Alt Camp, i compta amb unes bones comunicacions, al tenir autopistes, l'aeroport de Reus i l'estació del Camp de Tarragona que connecta amb l'AVE molt a prop. A més, la ciutat de Tarragona es troba a menys de mitja hora en cotxe des d'Alcover i Barcelona està també a menys d'una hora i mitja. És aquesta bona ubicació la que permet que moltes empreses s'hagin instal·lat en les últimes dècades a la comarca de l'Alt Camp i pot permetre que altres ho facin si es donen les condicions adients. En aquest sentit, és important recalcar que moltes d'aquestes empreses logístiques realitzen operacions a

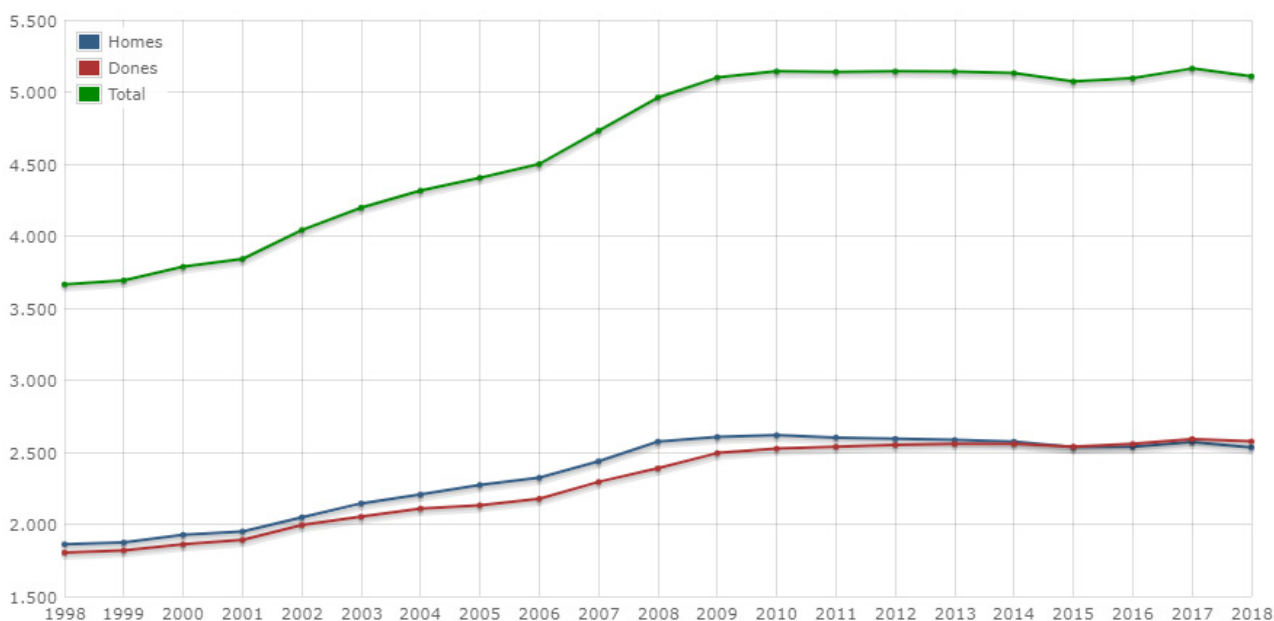
països tant de la Unió Europea com de l'estranger, com demostren les dades de la Cambra de Valls que durant el 2017 va tramitar un total de 3106 certificats d'origen amb destí a uns 75 països del món.¹

2.2. Demografia

En relació a la població, el municipi d'Alcover compta amb 5.108 persones, de les quals 895 (17,5%) tenen més de 65 anys, i 902 menys de 16 anys (17,6%). Per tant, un gruix important de la població del municipi, un 65,89% està en edat de treballar. **En relació a la variació demogràfica, des del 2008 la tendència creixent s'ha estancat.** De fet, si a l'any 2012 es va registrar el màxim nombre de persones inscrites al padró municipal, 5.142, les últimes dades del 2018 demostren que ha hagut un descens notori, fins a les 5.108 persones.

Padró municipal d'habitants. Xifres oficials. Per sexe. Alcover. 1998-2018

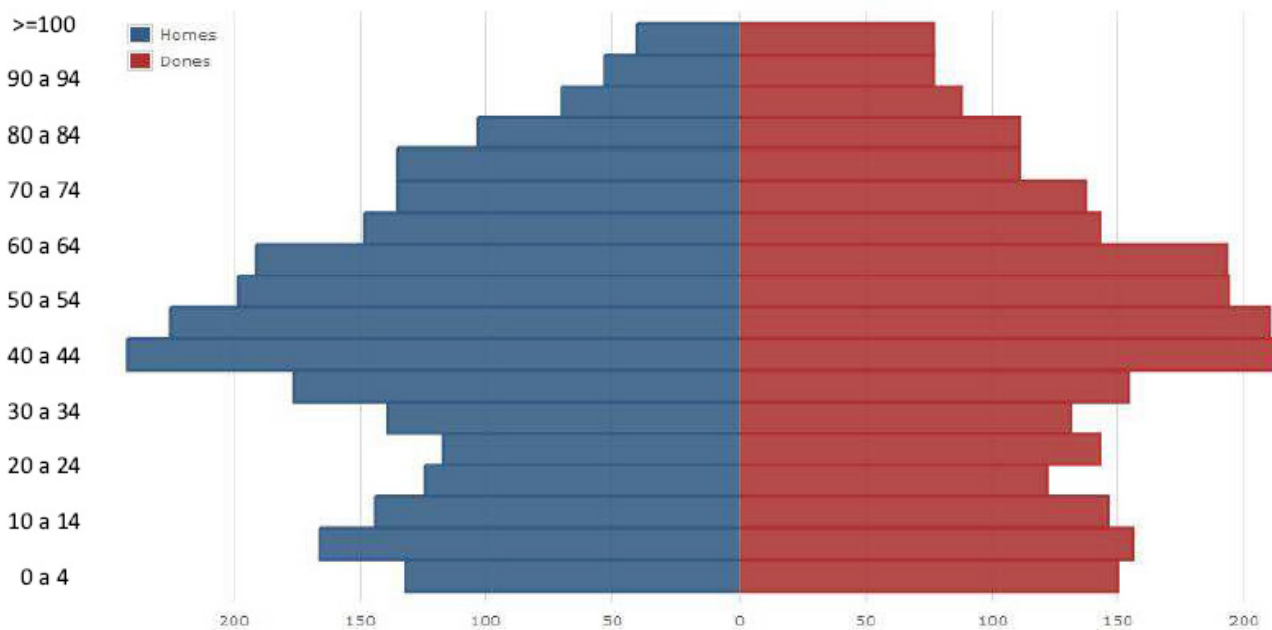

Font: Idescat, a partir del Padró continu de l'INE.

Aquest fenomen bé pot explicar-se per la diferència entre els naixements anuals (38 en total) i les defuncions (48 en total), però també en el saldo de persones que marxen del poble a estudiar o en busca de millors oportunitats per treballar.² **En el seu conjunt, les dades permeten deduir un envelliment general de la població del municipi**, en consonància amb la tendència general a Catalunya i tal i com demostra la taula demogràfica següent extreta de l'IDESCAT:

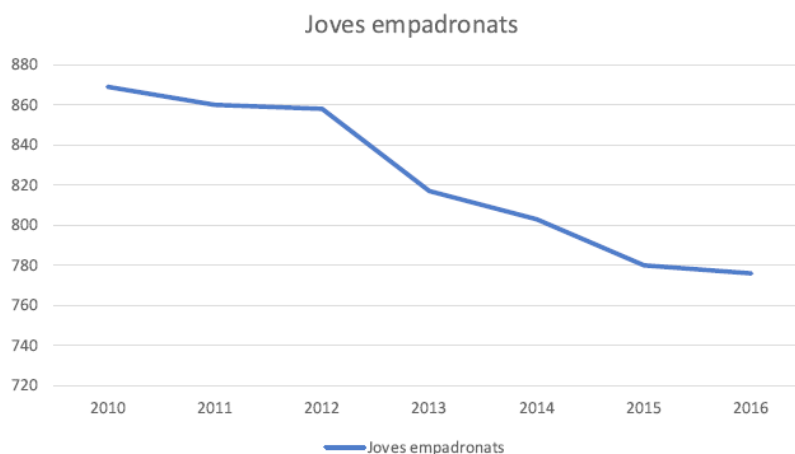
1 Cambra de Comerç de Valls, *Dades de l'activitat de la Cambra de Valls 2017*, p. 1.

2 IDESCAT. Alcover. Població. 2018.

2.3. Joventut

En quant al lloc de naixement dels ciutadans d'Alcover, 630 persones (12,20%) van néixer a l'estranger, en contraposició al 17,61% a nivell de tot el territori català.³ En quant a la població juvenil, aquesta es situa en el 15,78% del total,⁴ de la qual entre un 80-82% són nascuts a Espanya i un 18-20% són nascuts a l'estranger. Pel que fa al nombre de joves residents al municipi, **es pot observar que durant els últims 6 anys el nombre de població empadronada ha disminuït notablement**, tal i com es reflexa al Pla Local de Joventut (2018-2021) realitzat pel propi Ajuntament d'Alcover i del qual mostrem la següent taula:

3 IDESCAT. Alcover. Població. 2017.

4 Ajuntament d'Alcover, Pla Local de Joventut (2018-2021), p. 7.

2.4. Treball i ocupació

En quant al treball, 288 persones es troben actualment a l'atur, el que suposa un 11,59%, una mica per sota del 11,91% a nivell comarcal.⁵ **La majoria de les persones desocupades provenen dels sectors dels serveis (58,84%) i la indústria (20,46%), seguits per la construcció (7,00%) i l'agricultura (5,35%).** En quant a la desagregació per raó de sexe, **el 57,21% de les persones aturades són dones, en consonància també amb la tendència a Catalunya (56,80%).**⁶ En relació a l'atur registrat entre la població jove, l'atur és especialment notable en la franja d'entre 25 a 29 anys.⁷

En quant a les pensions contributives de la població d'Alcover, la mitjana es situa 846,61€ mensuals, una mica per sota dels 972,17€ a nivell català. En relació a la cotització, 1.077 persones estan afiliades al règim general de la seguretat social i 369 al règim d'autònoms.

2.5. Infraestructures i serveis

En quant a servies i infraestructures, el municipi compta amb un Centre d'Atenció Sanitària, una escola primària i una altra secundària, una biblioteca municipal, estació de trens, museu, polígon industrial i un teixit comercial adequat. En relació al **Centre d'Atenció Sanitària, és interessant indicar que el Centre d'Atenció Primària de l'Alt Camp Oest, que dona cobertura a tota la població d'Alcover i està situat al mateix municipi, va obtenir la primera posició entre els CAPS del tarragonès a l'enquesta de satisfacció realitzada en el marc del Pla d'Enquestes de Satisfacció (PLAENSA) de l'any 2015,** amb una satisfacció valorada en 8,62 punts (sobre 10), un 92,4% de fidelitat i 6 referents (ítems en que el resultat és estadísticament significatiu en positiu).⁸

2.6. Turisme

En relació **als allotjaments turístics,** l'any 2017 el municipi comptava amb 1 hotel (86 places d'hotels) i 4 turisme rurals (27 places de turisme rural).⁹ Aquestes dades coincideixen amb l'estudi Recomanacions Estratègiques pel Turisme d'Alcover (2017), finançat per la Costa Daurada, el Parc Científic i

5 Observatori del Treball i Model Productiu, *Atur per Comarques I Municipis*, dades de novembre de 2018, p. 4.

6 IDESCAT. Alcover. Treball. 2018.

7 Pla Local de Joventut (2018-2021), p. 13.

8 Generalitat de Catalunya, PLAENSA, 2015.

9 IDESCAT. Sectors econòmics. Allotjaments turístics. 2017.

Tecnològic de Turisme i Oci i el Patronat de Turisme de la Diputació de Tarragona de la qual s'ha extret aquesta taula:

ALLOTJAMENT		
NOM	TIPUS	Nº PLACES
Hotel Nou	Hotel *	92
Mas Corbella	Masoveria (3 espigues)	15
Mas de Vilella	Masoveria	12
Mas Rosich	Habitatge d'ús turístic	6
Cal Toni	Habitatge d'ús turístic	10
Hort de la Cinteta	Habitatge d'ús turístic	11

2.7. Indústria i vehicles industrials

En quant al parc de vehicles, la xifra de **896 vehicles industrials registrats** a Alcover és significativa. Aquest elevat nombre es deu al poder d'atracció dels vehicles relacionats amb la indústria propera a Alcover i que permeten obtenir al consistori gran part dels 380.000€ en impostos sobre vehicles de tracció mecànica.¹⁰ En la mateixa línia, **el conveni de col·laboració amb l'empresa privada CATOR** permet disposar d'importants ingressos al municipi. Així, el municipi va obtenir 50.000€ a l'any 2015 i 2016, 55.000€ al 2017 i 2018, i 60.000€ al 2019.

2.8. Habitatge

Si ens fixem ara en la construcció d'habitatges, **del 2009 en endavant només s'han construït 40 habitatges nous, cap dels quals era de protecció oficial malgrat la necessitat derivada de la crisi econòmica i la emancipació del jovent.**¹¹ En relació als preus de lloguer, podem observar que la mitjana es troba al voltant dels 500€ al mes (2018), per sobre d'altres comarques com la Conca del Barberà, la Segarra i el Priorat, i molt similar a la situació del Baix Camp o el Baix Penedès.¹² En quant als preus de venda, la mitjana de l'Alt Camp es troba entre els 1.300 i els 1.500€/m², en una situació similar al Baix Camp i per sota dels preus de la comarca del Tarragonès.¹³ Aquestes dades relacionades amb l'habitatge s'exposaran més endavant en l'apartat de propostes d'habitatge. En relació a l'habitatge, l'Ajuntament d'Alcover ha obert un servei d'assessorament

10 Ajuntament d'Alcover. Pressupost ingressos 2017.

11 IDESCAT. Sectors econòmics. Construcció habitatges. Dades ampliades. 2018

12 Generalitat de Catalunya, visor d'habitatge, <http://sig.gencat.cat/visors/habitatge.html>

13 Generalitat de Catalunya, visor d'habitatge, <http://sig.gencat.cat/visors/habitatge.html>

energètic gratuït, per ajudar a les famílies i les empreses locals, a reduir la despesa energètica de les factures de la llum i el gas.

2.9. Ajudes municipals a les famílies i les institucions

En relació a les transferències corrents a famílies i institucions sense fins de lucre, entre les quals es destaquen les beques a alumnes de l'escola i l'institut, el fons de servei social (lloguer pisos), el menjador social i el fons social per prevenció d'exclusió social, aquestes s'han mantingut més o menys estables en els últims anys, amb variacions poc rellevants. Així, a l'any 2016 es van destinar 146.900€, a l'any 2017 varen ser 128.520€ i de 119.920€ pel 2018. En aquest sentit, **els pressupostos de l'any 2019 recullen la destinació de 113.850€ per aquestes finalitats, confirmat un descens progressiu en els últims anys per a les necessitats socials.**

3. PROPOSTES

➤ 3.1. Propostes en relació als Drets Econòmics, Socials i Culturals

Els drets econòmics, socials i culturals (DESC) es van recollir ja a la Declaració Universal de Drets Humans al 1948, que conté entre d'altres el dret a la seguretat social i a obtenir la satisfacció dels drets econòmics, socials i culturals (art. 22), el dret al treball, en condicions equitatives i satisfactòries (art. 23), el dret al descans (art. 24), el dret a un nivell de vida adequat, en especial el dret a la salut, l'habitatge i els serveis socials necessaris (art. 25), l'educació (art. 26) i el dret a participar en la vida cultural de la comunitat (art. 27). A l'any 1966, els estats de les Nacions Unides varen adoptar **el Pacte Internacional de Drets Econòmics, Socials i Culturals (PIDESC) en que es recullen tots aquests drets i en que s'obliga als Estats signataris a adoptar les mesures necessàries fins al màxim dels seus recursos dels que disposi per aconseguir progressivament la plena efectivitat dels DESC.**

Malgrat de que el PIDESC obliga a la realització dels DESC, la veritat és que quan es va proclamar la Constitució espanyola (CE) aquests drets varen quedar renegats al Capítol tercer "dels principis rectors de la política social i econòmica" del Títol Primer. Així, la seva ubicació i la seva nomenclatura han provocat que

els DESC hagin quedat renegats a un segon nivell de protecció en detriment dels drets civils i polítics per a la majoria de la doctrina, a excepció del dret a l'educació. En aquest sentit, és important recordar que en el moment d'adoptar-se la Constitució no només es va produir un canvi d'un règim dictatorial a una monarquia parlamentària, sinó que dos processos històrics varen marcar la seva adopció. Per una banda, la falta d'implementació del model keynesià de post-guerra a l'estat espanyol. Per l'altra, el començament del període hegemònic del neoliberalisme, caracteritzat per una actitud molt hostil contra els DESC i el control públic sobre els mercats i la propietat privada.¹⁴

Contra aquesta visió simplista i compartimentada dels drets fonamentals, és possible construir els DESC com drets exigibles i justiciables donat que ens trobem en un Estat Social i de Dret (art. 1.1 CE), els poders públics estan obligats a promoure les condicions necessàries per a que la llibertat i la igualtat siguin reals i efectives (art. 9.2 CE), sense els DESC la dignitat humana no és plena o directament no hi és (art. 10.1 CE) i cal interpretar tant la Constitució com les Lleis segons l'establert als Tractats Internacionals. **I és aquesta visió d'interdependència entre els drets civils, els drets polítics i els DESC per la qual cal apostar per poder fer veritables el dret al treball, el dret a la salut, el dret a l'educació i el dret a l'habitatge.** Del contrari, els drets econòmics, socials i culturals no seran més que principis escrits en una Constitució sense reflex en la realitat.

És per aquesta raó que aquest informe tracta d'abordar els DESC amb els recursos i les eines legals de les que disposen les administracions públiques, principalment a nivell municipal i comarcal, per tal de fer-los efectius.

3.2. Àmbit comarcal, competències municipals i els DESC

L'article 137 de la CE estableix que l'estat s'organitza en municipis, províncies i comunitats autònomes i que totes elles tenen autonomia per a gestionar els propis interessos. De forma similar es refereix l'Estatut d'Autonomia de Catalunya, que en el seu article 83 concreta la organització del govern local de Catalunya en municipis i vegueries, establint les comarques per a l'àmbit supramunicipal.

En relació al repartiment de competències entre les diferents administracions, és la Llei 7/1985 Reguladora de les Bases del Règim Local (LRBRL), en els seus articles 25 i 26, la que estableix les matèries que necessàriament han de desenvolupar els municipis, entre les quals cal destacar les matèries

14 María José Añón i Gerardo Pisarello, *The protection of Social Rights in the Spanish Constitutional System, Justiciability of Economic and Social Rights, Experiences from Domestic Systems*, Fons Coomans (ed.), Intersentia, Amberes, 2006, p. 75.

urbanístiques del planejament, les relacionades amb el medi ambient, aquelles relacionades amb l'activitat turística, l'abastament d'aigua potable al domicili, la seva evacuació i el tractament d'aigües residuals, la policia local, el cementiri, la recollida de residus, les fires, els mercats i el comerç ambulant, així com la promoció de la cultura, la **promoció de la participació ciutadana i la promoció de la igualtat entre l'home i la dona. Així, tots els municipis han de prestar, directa o indirectament, els següents serveis: enlluernat públic, el cementiri, la recollida de residus, la neteja diària, el abastiment d'aigua potable, el sistema de clavegueram, l'accés als nuclis de població i la pavimentació de les vies públiques. A més, per municipis com Alcover, amb més de 5.000 habitants, també caldrà prestar el servei de parcs públics, biblioteca pública i tractament de residus.**

També cal recordar que amb anterioritat a l'entrada en vigor de la Llei 27/2013, de racionalització i sostenibilitat de l'Administració Local (LRSAL), els municipis podien desenvolupar activitats complementàries a les que realitzaven altres administracions en l'àmbit de l'educació, la cultura, la promoció de la dona, l'habitatge, la sanitat i la protecció del medi ambient. **Malgrat que l'article 28 de la LRBRL va ser derogat per la LRSAL per tal de tractar de contenir la despesa local, aquesta limitació no ha tingut grans efectes pràctics donada la capacitat d'implementar les competències complementàries per la via de la delegació.** Per tant, malgrat tenir stricto sensu competències limitades pel nombre d'habitants, el municipi d'Alcover té flexibilitat per emprendre polítiques relacionades amb els drets econòmics, socials i culturals sempre que això s'estableixi de mutu acord amb el consell comarcal.

l és precisament a nivell de consell comarcal on es gestionen moltes de les competències relacionades amb els drets econòmics, socials i culturals. Per exemple, la Llei 12/2007, d'11 d'octubre, de serveis socials estableix en el seu article 31 que **“les comarques supleixen els municipis de menys de vint mil habitants en la titularitat de les competències pròpies dels serveis socials bàsics que aquests municipis no estiguin en condicions d'assumir directament o mancomunadament”**. Així, el Consell Comarcal de l'Alt Camp és l'encarregat de gestionar tant els serveis socials bàsics, com altres serveis complementaris entre els que cal destacar el servei d'informació i atenció a les dones (SIAD), el servei d'atenció domiciliària (SAD), el centre obert el servei d'acollida i immigració (SAIC), els equips d'Atenció a la infància i l'adolescència (EAIA) i el transport adaptat. De forma similar, el Decret 160/1996, de servei escolar de menjador i el Decret 219/1989, de delegació de competències de la Generalitat a les comarques en matèria d'ensenyament, deleguen la gestió dels menjadors i les cantines escolars de centres públics que escolaritzin alumnes procedents de diferents municipis al Consell Comarcal. Així, **tot i existir fórmules que permeten la seva gestió a nivell municipal, la majoria de competències relacionades amb els drets econòmics, socials i culturals es troben en l'àmbit comarcal, quan no autonòmic o estatal.**

En aquest sentit, creiem que és molt important que qualsevol política pública encaminada a incidir positivament sobre els DESC ha de tenir una perspectiva comarcal i, per tant, cal una majoria de consellers i conselleres comarcals, directament o mitjançant acords. En cas contrari, **només des de l'àmbit municipal és impossible poder revertir o capgirar determinades polítiques públiques en municipis de menys de 20.000 habitants**. Per tant, cal centrar una gran part de les energies polítiques i participatives a nivell comarcal. A més, no només a nivell competencial es tracta de centralitzar i reduir costos, sinó que el mateix fenomen es dona amb les centrals de compra de les administracions públiques.

En quant al **Consell Comarcal de l'Alt Camp, com moltes entitats locals de segon nivell, és focus de moltes crítiques per la seva falta de transparència, llunyania respecte els ciutadans i falta de col·laboració respecte els municipis**. Així és recull a gran part de les entrevistes, annexes al present informe. A més, el fet que Valls aglutini el 56,75% (2006) de la població de l'Alt Camp condiciona molt la seva pròpia dinàmica.¹⁵ **Però aquesta falta de dinamisme del Consell Comarcal també es pot veure com una falta de control i participació per part dels municipis de la comarca** i, per tant, no és estrany que també es critiqui l'actuació aïllada dels municipis per la seva banda, sense coordinació amb altres entitats. Cal per tant, una major participació entre ambdós nivells donat que sense una comarca forta, difícilment pot prosperar un municipi amb èxit. És per aquest motiu, que alguna de les següents propostes es realitzaran a nivell comarcal, tot entenent que el municipalisme necessita articular-se necessàriament al consell comarcal.

3.3. Mapa de punts sensibles

Aquest informe es basa tant en les dades estadístiques quantitatives i els informes existents en relació al municipi d'Alcover i l'Alt Camp, com en un conjunt d'entrevistes realitzades entre l'octubre del 2018 i el gener del 2019 a diferents professionals, tant de l'administració pública com del sector privat. A aquells que coneixen la realitat del municipi i la comarca (alguns pertanyien a altres comarques del tarragonès o l'àrea metropolitana de Barcelona) se'ls va fer la pregunta de quins eren els àmbits en que els drets econòmics socials i culturals necessitaven millorar. Els resultats són els següents:

- Habitatge.
- Treball, ocupació, precarietat i falta d'oportunitats.
- Envel·liment i gent gran.
- Inclusió i participació persones estrangeres.
- Gestió dels serveis per part del Consell Comarcal.
- Coordinació i gestió dels serveis socials.
- Economia.

¹⁵ Aquests resultats no són estranys, donat que el model continental de protecció 15 AGRO-3, Enginyeria del Medi Rural, Programa de Desenvolupament Rural Integrat (PDRI), Consell Comarcal de l'Alt Camp, 2007, p. 40.

dels drets econòmics, socials i culturals es basen fortament en la ocupació. És per això que hi ha una relació molt estreta entre l'atur, la precarietat la possibilitat de gaudir de forma adequada d'un habitatge digne i assequible. En aquest sentit, **si al municipi d'Alcover existeix un 11,59% d'atur i part de la seva població pateix els efectes de la precarietat, no és d'estranyar que l'accés a un habitatge digne i assequible sigui un fenomen que és perceput de forma preocupant per part dels seus ciutadans.**

A més, com mostren les dades demogràfiques anteriors, l'envelliment i la diversitat de la població necessiten de polítiques públiques concretes i eficients per tal de no generar dissonàncies entre el paper i la realitat. **Per tant, seran aquests temes sobre els quals giraran les propostes concretes de l'informe.** Per contra, altres àmbits fonamentals dels drets econòmics, socials i culturals, com la salut o l'educació no centraran les propostes donat que no han sortit com a preocupació de forma general o, en el cas de la salut, per la seva bona valoració.

3.4. Borsa de terres i desenvolupament

Al setembre de 2016 es va aprovar una moció presentada pel grup municipal la Candidatura d'Unitat Popular d'Alcover per a la creació d'una borsa de terres. En la mateixa es recordava que Alcover és “un poble de profunda tradició agrícola i la major part de la seva superfície municipal està composta per conreus de regadiu bàsicament d'avellaners i de secà amb oliveres i garrofers. En els últims anys, assistim a l'abandonament dels cultius en algunes de les parcel·les i a la falta de continuïtat de l'activitat agrícola pels propietaris i els seus descendents. Fets que tenen un gran impacte negatiu sobre el territori i que podrien evitar-se amb la creació de la Borsa de Terres”. En aquest sentit, **el sector agrari té un alt percentatge té “un alt percentatge de dedicació molt per sobre de la mitjana de l'Alt Camp i de Catalunya.** A l'agricultura l'avellana és el conreu per excel·lència malgrat la dificultat del sector, mentre que la vinya ha desaparegut i l'olivera torna a guanyar terreny.¹⁶ A més, “amb l'augment de les zones de regadiu per l'explotació de nous pous, s'ha donat un creixement del conreu dels fruiters i de l'horta. També en el sector agrari hi ha representades granges dedicades a la cria de bestiar: aviram, porcí i ovi”.¹⁷

La moció dissenyava la borsa de terres com una iniciativa local amb el suport de la Cooperativa d'Alcover i la Unió de pagesos, amb els objectius de combatre la degradació de l'entorn paisatgístic i la pèrdua de l'ocupació agrícola, així com el foment dels joves agricultors i el manteniment de la producció agrícola.

16 Costa Daurada, el Parc Científic i Tecnològic de Turisme i Oci i el Patronat de Turisme de la Diputació de Tarragona, *Recomanacions Estratègiques pel Turisme d'Alcover*, 2017, p. 5.

17 *Recomanacions Estratègiques pel Turisme d'Alcover*, 2017, p. 5.

Tot i que la moció va ser aprovada, finalment la proposta no es va implementar.

Un dels motius d'aquesta falta d'implementació podria ser la falta de demanda i oferta de terres. Per això considerem important, mostrar algunes de les dades contingudes en el cens agrari:

1. Al 1999, del total de terres censades 336, només 1 es trobava sense explotar. De forma similar, al 2009 de les 276 terres censades, només 4 terres estaven sense explotar. Tot i que gran part de les terres que podrien formar part de la borsa no necessàriament haurien de constar al cens agrari (donat que aquest només obliga a donar informació als titulars d'explotacions ramaderes i agrícoles i, per tant, no recolliria les dades d'aquelles terres que fa temps que no s'exploten), **el baix nombre de terres és un indicatiu de que a nivell municipal la oferta de terres no seria tampoc molt alta.**

2. En quant a la demanda de terres, **la borsa podria ser una oportunitat per part de les 21 persones aturades del municipi d'Alcover que havien treballat prèviament en el sector de l'agricultura, però contrasta amb l'amplitud de les 237 persones aturades en el sector a nivell comarcal.**¹⁸

És per això que potser caldria redimensionar la proposta a nivell de l'Alt Camp, per evitar entre d'altres coses que el nombre de demandants no excedeixi el nombre de terres ofertes.

Cal precisar que no és que no puguin existir borses de terres municipals o que aquestes no puguin funcionar. La borsa de terres de la Selva del Camp, recolzada per la Cooperativa de la Selva (COSELVA) i la Unió de Pagesos, és un proper i clar exemple. Altres borses municipals com la de Berga o Amposta en són un altre. Malgrat això, considerem que l'impacte de una borsa de terres municipal és molt limitat, sobretot quan sembla que la tendència és la de constituir-se a nivell comarcal i buscar sinèrgies amb altres bancs de terres. Així, a mitjans del 2017 va sorgir el Banc de Terres del Baix Camp, a principis del 2019 ha començat a caminar el Banc de Terres del Priorat en el marc del seu Programa Estratègic de Competitivitat Territorial (PECT)¹⁹ i des del Consorci de Polítiques Ambientals de les Terres de l'Ebre (COPATE) també estan a un pas de materialitzar el seu propi banc de terres. Per tot l'anterior, **considerem que seria molt interessant constituir la borsa de terres a nivell comarcal, per les característiques pròpies del municipi d'Alcover i per les tendències a les comarques del tarragonès.**

En quant al funcionament del banc de terres, aquest ha de constituir-se com un registre públic en el qual es posin en contacte tant els propietaris de les

¹⁸ IDESCAT, Atur registrat. Per sectors. Mitjanes anuals. 2017.

¹⁹ Comença a caminar el Banc de Terres del Priorat, <http://www.priorat.es/actualitat/noticia/el-banc-de-terres-del-priorat-comenca-caminar>, 19.01.2019.

terres aptes per a l'explotació agrícola i aquelles persones que vulguin explotar les mateixes. En el registre caldrà precisar en cada cas, per una banda, l'experiència prèvia en el sector de l'agricultura i la ramaderia o, per contra, l'absència de preparació. Per l'altra, serà important en enregistrar les terres aportar informació sobre la seva localització, el nombre d'hectàrees, el tipus de conreu o cultiu, així com el tipus de contracte (arrendament, cessió, opció de compra o masoveria).

Aquest servei d'enregistrament requereix d'altres serveis complementaris, com són l'assessorament jurídic i la difusió. En quant a l'assessorament, aquest és fonamental donat que és molt complicat aconseguir que els propietaris tinguin la seguretat necessària per poder modular el seu dret a la propietat. En aquest sentit, caldria un assessorament jurídic de les implicacions de cadascuna de les modalitats contractuals (masoveria, arrendament, cessió, parceria) i cada una de les diferents formes de perfeccionar-se. De la mateixa manera, **seria imprescindible que es comptés amb un servei d'intermediació entre les dues parts en cas de qualsevol disputa i de forma prèvia a la interposició d'accions legals.** Així, en els contractes marc es poden incorporar **clàusules obligant a la mediació o l'arbitratge.** En aquest sentit, **també seria interessant incorporar clàusules específiques per restringir el tipus d'agricultura que es pot permetre, ja sigui mitjançant la signatura a l'annex d'un codi de bones pràctiques o mitjançant una clàusula específica on s'aposti per l'agricultura ecològica.**

En quant a la difusió, els exemples d'altres bancs de terres demostren que donat el perfil dels oferents de terres –persones d'avançada edat no acostumades a les xarxes socials- una forma efectiva de donar visibilitat al banc de terres és anar municipi a municipi fent trobades. A més, és imprescindible poder tenir un portal web interactiu on poder enllaçar les ofertes i les demandes, ubicar-les en un mapa i tenir informació adequada sobre el funcionament de la borsa de terres. Per últim, els cursos relacionats amb el món rural, l'agricultura i la ramaderia també són bones oportunitats per donar a conèixer l'establiment de la borsa de terres.

A més d'aquests serveis imprescindibles, seria molt interessant complementar la borsa de terres amb altres serveis. Un podria ser un Banc de recursos on poder oferir i demanar les eines i els recursos necessaris per dur a terme l'activitat agrícola, com el que s'està posant en marxa al Banc de terres del Baix Camp.²⁰ Un altre podria ser l'ajuda a la comercialització dels productes generats per les terres de la borsa sota una mateixa marca comarcal o per lliure.

En quant al finançament de la borsa de terres és important tenir en compte que és necessari tenir com a mínim un tècnic a jornada completa per tal de poder establir i mantenir el funcionament de la pròpia borsa, tot i que seria

20 Banc de Recursos del Baix Camp, <http://campviu.cat/maquines-i-eines/>, 19.01.2019.

recomanable tenir-ne dos tècnics. A més d'aquesta despesa, també caldria comptar amb el disseny i posada en marxa del lloc web interactiu. Aquest cost es podria assumir de diverses formes. Una primera seria mitjançant una contribució proporcional de cada un dels municipis del Consell Comarcal de l'Alt Camp interessants en l'establiment de la borsa. Una altra fórmula seria mitjançant l'obtenció de Fons Europeus de Desenvolupament Regional (FEDER) com és el cas del Programa Estratègic de Competitivitat Territorial del Consell Comarcal del Priorat que conté el Banc de Terres. També es podria vehicular mitjançant ajudes provinents del Servei d'Ocupació de Catalunya, com el programa d'Agents de Desenvolupament Local, o la pròpia Diputació de Tarragona.

Per últim, **l'establiment de la Borsa de Terres es podria aprofitar per realitzar altres actuacions relacionades amb la tendència creixent de l'interès pel món rural i l'agricultura.** En aquest sentit, es poden crear espais d'intercanvi d'experiències i coneixement orientades tant als professionals com als nouvinguts al món de la pagesia. En aquest sentit, són moltes les escoles d'agricultura establertes al llarg del territori ja siguin de manera formal o informal. A més, aquests espais podrien tenir un abast més general com en el cas de l'exemple de l'escola Aprèn de Figaró-Montmany. En aquest centre es presten serveis de comunicació ambiental, d'acondicionament d'itineraris, es promou una educació ambiental amb la realització de diferents tallers tant per adults com per nens, així com estades ambientals a la muntanya per tal d'aprendre sobre temàtiques tan diverses com la iniciació en l'orientació o el món dels bolets. L'establiment de museus com el Museu de la Vida Rural d'Esplugues de Francolí o centres d'apicultura serien altres opcions en aquesta línia. I totes elles es podrien realitzar en un mateix enclau, el molí de paper del Mas de Forès que constitueix un dels llocs més atractius d'Alcover.

Per tot l'anterior, considerem que seria prou interessant estudiar la possibilitat de començar a treballar les línies i els partners per la pròxima convocatòria dels projectes d'especialització i competitivitat territorial (PECT). En aquest sentit, **la selecció per part de la Generalitat del PECT suposa una important entrada de fons provinents del FEDER que garanteix el 50% del pressupost.** A més, en casos anteriors del programa operatiu FEDER de Catalunya 2014-2020 (ORDRE GAH/95/2016), un 25% més va ser finançat per les Diputacions, com és el cas del PECT del Priorat. Així, cada soci participant en el projecte només hauria de carregar amb el 25% de les respectives línies, cada una de les quals ha de tenir un cost mínim de 200.000€. Un altre aspecte a tenir en compte és que es requereix un sentit comú a les línies proposades. **Amb el Banc de Terres impulsat des del Consell Comarcal i la rehabilitació i posada en funcionament del molí paperer com espai per part del municipi d'Alcover s'estaria posant el focus del PECT en la terra, la ocupació i el paisatge.** Així es podria activar la economia, garantir l'ocupació i el dret al treball de les persones que s'involucressin, així com la promoció de la terra i el paisatge, com actiu en sí mateix i com atractiu pel turisme.

3.5. Habitatge

De les entrevistes realitzades també es pot extreure que part de la població del municipi té problemes en l'accés a l'habitatge, especialment els joves i les persones migrades que veuen que han de destinar més del 30% dels seus ingressos per cobrir les necessitats residencials, en contra de l'establert per les Nacions Unides.

En aquest sentit, és important posar xifres en relació a l'habitatge en el municipi. **Davant de tot, el règim de tinença principal de les llars familiars al municipi és de propietat (1.479), tot i que també existeix un gruix de llars en règim de lloguer (436).**²¹ En quant a la tipologia d'habitatges familiars, segons les dades disponibles de l'any 2011, hi ha 1.988 habitatges principals, 220 habitatges secundaris i, per últim, **271 habitatges buits.**²²

En quant a la construcció d'habitatges, la crisi social i econòmica explica perfectament la davallada en les dades. **Mentre que entre 1996 i 2006 es varen construir 464 habitatges, dels quals 96 eren habitatges de protecció oficial,** entre 2007 i 2017 només es varen construir 192 habitatges, cap dels quals era de protecció oficial. Així, observem que quan més necessitat d'habitatge assequible existeix, menys habitatge destinat a persones amb risc d'exclusió residencial es construeix. En aquest sentit, seria important tornar a impulsar la construcció d'habitatge de protecció oficial o habitatge a preu assequible, ja sigui mitjançant modificacions urbanístiques que reservin solars existents per la construcció d'aquest tipus d'habitatges o bé mitjançant modificacions urbanístiques que obliguin a destinar un tant per cent dels nous habitatges construïts a habitatge de protecció oficial.

A més, **és important recordar que el municipi també podria establir àrees de tanteig i retracte mitjançant el Pla General d'Ordenació Urbana o en els seus instruments de desplegament per tal de constituir o incrementar el patrimoni municipal de sòl i d'habitatge.** Aquestes àrees de tanteig i retracte afectarien a les vendes de sòl, a les d'edificació en estat ruïnós o totalment desocupat, als habitatges nous fins a un any des de l'acabament de l'edifici adquirits de promotors i a les finques edificades (habitatges o edificis) si és en el marc d'un programa de rehabilitació. Així s'estableix la Llei d'Urbanisme de Catalunya.

En termes similars, la Llei 18/2007 del dret a l'habitatge de Catalunya també permet realitzar àrees de tanteig i retracte per mitjà dels plans locals d'habitatge que podrien abastar des d'escales petites a tot el municipi. Aquesta via afectaria a edificis plurifamiliars sencers usats principalment com a habitatge, habitatges concrets, o la transmissió d'accions o participacions socials de societats mercantils d'activitat immobiliària i propietàries dels anteriors. En

21 IDESCAT, Habitatges familiars principals. Per règim de tinença. 2011.

22 IDESCAT, Habitatges familiars per tipus. 2011.

ambdós casos els immobles obtinguts s'han de posar al servei de les polítiques locals d'habitatge.

La mateixa Llei 18/2007 permet també el dret de tanteig i retracte en subhastes d'habitatges objecte d'execució hipotecària, tot i que delimita a uns municipis concrets aquesta capacitat administrativa seguint un criteri de forta demanda d'habitatge. Alcover no s'hi troba en aquesta llista, però això no invalida que l'Ajuntament participi d'aquestes subhastes, on els preus dels habitatges desnonats que s'hi sotmeten acostumen a tenir preus de venda molt per sota del mercat.

Si bé és cert que el pressupost del municipi (6.108.275,00€ per l'any 2018) no permetria en un principi l'adquisició d'immobles o solars de forma habitual, si podria permetre la compra en casos concrets i d'especial necessitat i, sobretot, obtenir informació de les transaccions que es realitzen al municipi de forma que l'ajuntament tingui capacitat per conèixer la realitat.

Totes aquestes fórmules tenen com a objectiu impulsar la solidaritat urbana i “la creació d'un parc específic d'habitatges a un preu a l'abast de les rendes baixes i mitjanes, la Llei regula de la manera més rigorosa possible l'habitatge amb protecció oficial a Catalunya, i no només aquest, sinó també altres formes d'habitatge assequible que permetin aconseguir, a mitjà i llarg termini, l'autèntic parc específic que la societat reclama” que per 2027 hauria de suposar “el 15% dels habitatges principals existents” a Catalunya.

A més d'aquestes fórmules urbanístiques, existeixen altres eines que poden ser d'utilitat per tal de facilitar l'accés a l'habitatge i complir amb aquests objectius. Un exemple seria l'establiment d'un programa d'ajudes a la rehabilitació que tingui en compte aquestes necessitats. **En aquest sentit, les subvencions per a rehabilitació es podrien condicionar segons la seva situació:**

- a) En el cas d'habitatges on existeixin llogateres, **es podrien condicionar les subvencions a que el preu de l'habitatge s'ajusti a l'índex de referència de preus de lloguer de la Generalitat de Catalunya.** També es podria establir la necessitat de mantenir les mateixes condicions econòmiques abans i després de la rehabilitació o la pròrroga dels contractes fins a un mínim de 5 anys, anant més enllà de l'establert per la Llei d'Arrendaments Urbans.

En cas d'optar per rehabilitar habitatges llogats, seria important establir un criteri pel qual només es subvencionin els “habitatges que tinguin preus de lloguer per sota del màxim previst a la forquilla de l'índex de referència de preus de lloguer de l'Agència d'Habitatge de Catalunya”.²³

23 Anunci de convocatòria d'ajuts a la rehabilitació d'elements comuns a la ciutat de Barcelona per a l'any 2018 (ref. BDNS 401735), DOGC, Núm. 7642 - 14.6.2018.

- b) **En el cas d'habitatges buits, seria molt interessant condicionar la concessió de la subvenció a la inclusió dels habitatges a la Borsa de Lloguer Social municipal.** Aquesta modalitat de subvenció seria molt interessant per tal de poder dinamitzar el parc d'habitatge buit que ha romàs estable entre l'any 1991 (149 habitatges vacants), l'any 2001 (233 habitatges vacants) i l'any 2011 (271 habitatges buits).²⁴

En aquest sentit, **és important tenir en compte que gran part dels habitatges buits es troben dins del propi casc antic d'Alcover.** Amb la rehabilitació d'habitatges buits de la zona i la seva inclusió dins de la Borsa de Lloguer Municipal, no només s'aconseguiria l'accés assequible d'habitatge per part de les veïnes amb majors necessitats residencials, sinó que també s'aconseguiria dinamitzar el casc antic que és, a la vegada, una de les reclamacions del teixit comercial del mateix.

En matèria d'ajuts a la rehabilitació l'Ajuntament d'Alcover ja té experiència, donat que durant els darrers anys s'han atorgat nombroses subvencions per l'arranjament de façanes (PARCA) que han contribuït a l'embelliment de gran part dels edificis del casc antic. En aquest sentit, les despeses en matèria de subvencions PARCA van ser les següents: 30.000 € (2016), 20.000 € (2017), 10.000 € (2018) i 6.000 € (2019). És per això, que seria convenient que el municipi realitzi esforços similars per tal de poder atorgar subvencions a les rehabilitacions d'habitatges com a eina per ampliar el parc d'habitatges destinat a cobrir les necessitats socials.

De forma similar, es pot estudiar la possibilitat d'establir acords marc de cessió dels habitatges entre l'Administració i el titular, mitjançant els quals el municipi es fa càrrec del cost de la rehabilitació, executa indirectament les obres i conservant l'ús de l'habitatge durant un nombre determinat d'anys que permeti recuperar i rendibilitzar el cost de la operació. **Aquesta fórmula seria una forma més directa de participar en la rehabilitació de les finques i permetria posar en el mercat, a preu assequible o de mercat, habitatges seleccionats prèviament.** Així, es podria incidir sobre el dret a l'habitatge i també sobre la ocupació laboral al activar el sector de la construcció.

Una altra fórmula que està l'abast del municipi per tal de facilitar l'accés a l'habitatge és la baixada d'impostos per aquells habitatges que es destinin a lloguer social, preferiblement si s'inclouen dintre de la ja esmentada Borsa de Lloguer Social municipal.

A més, **la legislació vigent també contempla mesures per a la mobilització en lloguer social del parc d'habitatges de titularitat privada que es troba desocupat de manera injustificada.** En aquest sentit, l'article 5.1. de la Llei

24 IDESCAT, Habitatges en edificis destinats principalment a habitatge. Per tipus. 1991, 2001.

18/2007 estableix que “l'exercici del dret de propietat ha de complir la seva funció social” i, per tant, s'imposen una sèrie d'obligacions al propietari d'habitatges entre els quals està la conservació i la rehabilitació. Per contra, la desocupació permanent, sense causa justificada d'un habitatge o un edifici, per un termini superior a dos anys, constitueix una infracció molt greu tipificada a l'article 123.1h) de la Llei 18/2007.

En aquells casos en que es detectin habitatges buits i els propietaris no estiguin disposats a posar-los en el mercat, el “vigent marc normatiu preveu tota una sèrie de mesures que són plenament vigents i, per tant, aplicables per l'Administració a l'hora d'afrontar les situacions de desocupació injustificada d'habitatges”.²⁵ Així, **es poden “iniciar expedients administratius per declarar la situació anòmala de l'habitatge, amb la possibilitat d'imposar multes coercitives no sancionadores quan hagin transcorregut els terminis conferits per l'Administració”**.²⁶ De la mateixa forma, l'Administració podria incoar expedients sancionadors si la situació anòmala es manté. A més, aquests procediments podrien servir per tal de formalitzar convenis i acords amb els propietaris dels habitatges buits.

Per últim, és necessari realitzar un Pla Local d'Habitatge per determinar el nombre exacte de persones que tenen necessitat d'accedir a habitatges assequibles o de protecció oficial, el nombre de persones que viuen en condicions d'infrahabitabilitat, el nombre de pisos buits i aquells que requereixen de millores en l'eficiència energètica. En relació als habitatges buits, aquesta informació es podria obtenir mitjançant el Registre d'habitatges buits i mitjançant les dades de les que disposi l'administració, “com ara les dades d'empadronament, de consum dels subministraments bàsics, d'atorgament de les cèdules d'habitabilitat i de concessió de llicències de primera ocupació”.²⁷ A més, també seria interessant detectar aquells habitatges ocupats per persones grans per tal d'identificar quins d'aquests requereixen adequar l'habitatge a condicions d'accessibilitat mitjançant la subvenció d'arranjaments d'habitatges per persones grans, donada el creixent envelliment de la població i la dificultat en l'accessibilitat del col·lectiu.

3.6. Contractació i serveis

La contractació dels serveis és una eina més a disposició dels ens locals per tal de fomentar unes determinades polítiques socials que repercuteixin en benefici del territori i la població. Tot respectant la normativa comunitària i estatal en matèria de contractació pública, és possible mitjançant els plecs de licitació orientar l'adjudicació cap a tipus empresarials on es respectin els drets laborals i la igualtat, així com fomentar a la vegada formes associatives i cooperatives.

25 Síndic de Greuges, *El dret a l'habitatge: qüestions urgents*, febrer 2018, p. 14.

26 *El dret a l'habitatge: qüestions urgents*, p. 14.

27 *El dret a l'habitatge: qüestions urgents*, p. 12.

Aquesta tècnica de licitació contractual no és cap innovació i la pràctica puntual del Consell Comarcal de l'Alt Camp així ho demostra. **En aquest sentit, és interessant observar les diferències entre els anuncis de licitació del servei d'atenció domiciliària a nivell comarcal a través del temps.** L'anunci de licitació del servei públic de l'ajuda a domicili publicat al juliol de 2013, així com els plecs de clàusules administratives corresponents, es centraven principalment en l'organització del servei, els avantatges de la prestació del mateix i la millor oferta econòmica. En aquest sentit, no és estrany que la formalització de l'adjudicació establís com a contractista a Eulen Servicios Sociosanitarios, S.A. una empresa amb una gran estructura a nivell nacional i internacional que pot permetre's sense problemes abaratir costos i competir per l'oferta més avantatjosa. Malauradament, aquesta capacitat d'ajustar-se a la millor oferta econòmica no està exempta de vulneracions de drets laborals i sindicals. Són nombrosos els testimonis, les condemnes i les denúncies a Eulen per no respectar els convenis d'empresa i per acomiadaments improcedents i nuls a membres sindicals, per no parlar de les contínues crítiques que reben per les condicions de precarietat que generen.

Per contra, l'anunci de licitació del servei d'atenció domiciliària que es va publicar el 17 d'octubre del 2017 sí contenia clàusules encaminades al respecte dels drets laborals i la lluita contra la precarietat. En concret, del total dels 100 punts del concurs, 15 d'ells estaven lligats a l'estabilitat i la qualitat laboral. Tampoc és d'estranyar que amb aquests nous termes l'empresa contractista no fos Eulen Servicios Sociosanitarios, S.A., sinó la Fundació Vilaniu per a l'Atenció a la Dependència.

En aquest sentit, l'experiència renovadora dels plecs administratius pel servei d'atenció domiciliària hauria d'estendre's a tots els altres serveis licitats pel Consell Comarcal. En aquest sentit, un exemple clar que hauria d'adoptar aquesta orientació és el servei escolar de menjadors. En la última licitació del servei, realitzada el 23 de gener de 2016, els criteris avaluable es centraven en la proposta econòmica, els plans de menús escolars i el pla de formació en seguretat alimentària, sense fer una menció especial ni al projecte educatiu del servei de menjadors ni a les condicions laborals, l'estabilitat i la qualitat laboral. Amb aquestes clàusules administratives i amb les condicions actuals, en que el preu màxim per menú és de 6,20€, només empreses amb un volum de producció molt alt poden prestar el servei, i això implica deixar els menjadors escolars en mans de grans empreses multiservei. Actualment, el contractista és Servei d'Àpats, S.L. (el nom comercial és AlimentArt), una empresa de càtering que a banda de proveir àpats als centres escolars, realitza la seva activitat econòmica en empreses, hospitals i residències. Així, l'empresa es posiciona com un servei substancialment alimentari i no substancialment educatiu. Tot i l'establert amb anterioritat, cal dir que l'empresa va mantenir les condicions laborals de totes les treballadores i que hi han poques queixes sobre el funcionament del servei de menjadors.

El contracte amb AlimentArt es troba enmig de la primera pròrroga, la del curs 2018-2019, i encara es podrien acollir a la segona pròrroga del curs escolar 2019-2020. Tant si finalment es prorroga un segon cop com si finalitza a l'estiu, és clar que els pròxims plecs de licitació han d'aprofundir en les qüestions educatives, però també en les laborals.

A més, en el moment de realitzar el nou anunci de licitació en principi ja haurà entrat en vigor el nou Decret de menjadors que prepara el Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya i que pretén limitar en gran mesura el rol de les AMPAS. En aquest nou Decret només podran contractar el servei escolar de menjadors els Ajuntaments, els Consells Comarcals i els propis centres mitjançant concurs públic. Així, en principi es limitarà la capacitat dels centres i ens municipals d'establir el servei de menjadors mitjançant altres fórmules com els convenis de col·laboració, el concert econòmic i la gestió directa. Malgrat aquestes limitacions, a través de l'establiment de plecs de licitació que continguin elements laborals i, sobretot, educatius es pot fomentar que la gestió del servei acabi recaient en una empresa, una fundació, una cooperativa o una associació que no sigui multiservei i que tingui als infants com a centre del projecte. **En aquest sentit, i a l'espera del que disposi el nou Decret de menjadors, el Decret 160/1996, de servei escolar de menjador vigent actualment permet la gestió del servei a “establiments oberts al públic, entitats o institucions que ofereixin garantia suficient de la correcta prestació del servei”.**

Un altre element de central importància en la contractació és l'entitat adjudicadora. En relació als serveis socials, l'article 31.2 de la Llei 12/2007, d'11 d'octubre, de serveis socials, estableix que “les comarques supleixen els municipis de menys de vint mil habitants en la titularitat de les competències pròpies dels serveis socials bàsics que aquests municipis no estiguin en condicions d'assumir directament o mancomunadament”. En aquest sentit, es podria discutir si tots els serveis que es centralitzen des del Consell Comarcal no es podrien prestar directament des del propi municipi d'Alcover. De la mateixa manera, el nou Decret de menjadors sembla que obra la porta a que l'adjudicació i formalització del servei de menjadors es realitzi no només des del Consell Comarcal, sinó també des del propi Ajuntament o centre docent. Aquesta delegació tindria sobretot sentit en el servei de menjadors i, tot i que pugui anar en contra de la centralització i racionalització dels costos, permetria la competència per concurs públic d'empreses, fundacions, cooperatives i associacions de grandària més reduïda. A més, és important recordar que la licitació i la formalització de l'adjudicació del contracte del servei de menjadors impliquen també realitzar certes tasques de control, el que suposa ingressar un tant per cent del cost en concepte de despeses de gestió, una via molt interessant per ampliar els ingressos de l'ens municipal. Malauradament, aquesta opció és molt controvertida i difícilment es podria implementar sense l'acord polític del Consell Comarcal.

A banda d'aquesta via competencial o mitjançant delegació, el propi Consell Comarcal tindria capacitat per licitar el servei de menjadors i altres serveis mitjançant llots per tal de permetre la concurrència de multiplicitat d'entitats. Aquesta via de licitar per llots ja ha estat utilitzada en altres ocasions pel propi Consell Comarcal de l'Alt Camp, per exemple, en la licitació per llots de les diferents rutes (ruta 2, ruta 10-B i ruta 26) del transport escolar a la comarca de l'Alt Camp a l'any 2017.

Per últim, si es donés joc i continuïtat als canvis en els plecs de clàusules administratives i els canvis en l'organisme contractant, tot passant del Consell Comarcal al municipi d'Alcover o al centre docent, es podria afavorir la creació d'empreses cooperatives de restauració educativa d'àmbit local amb sinèrgies en els productes ecològics i de proximitat de l'Alt Camp. Malgrat l'existència de possibilitats per tal de gestionar a nivell municipal algunes competències que actualment es troben al consell comarcal, **el més interessant és aconseguir que sigui quina sigui l'administració encarregada de la gestió impulsi la pràctica de clàusules administratives capaces de fomentar el respecte i la promoció de la igualtat i els drets econòmics, socials i culturals.**

3.7. Altres propostes

3.7.1. Turisme

En relació al turisme, s'han realitzat diversos estudis específics en la matèria, en els quals es posa de manifest quelcom evident, que un dels majors recursos turístics dels que disposa el municipi es la ruta del Glorieta que transita entre Montral i Alcover i que té el Mas de Forès com a principal punt de partida, tot i que evidentment també es nomenen el Convent de les Arts, el casc antic i l'Església Vella com atractius d'Alcover. Malgrat que l'estudi *Recomanacions Estratègiques pel Turisme d'Alcover (2017)* estableix com a punt feble la poca oferta d'allotjament i de restauració,²⁸ l'existència de 146 places de moment sembla suficient per donar cobertura a la demanda limitada de turistes. Potser caldria parlar de la qualitat de les mateixes o la necessitat de reconversió d'alguns espais com l'Hotel nou. És per això que considerem que **una de les prioritats en matèria turística seria donar encara més protagonisme al Mas de Forès com a centre ecològic, mediambiental i d'agricultura que a la vegada permetés la compra de productes vinculats a la terra, el municipi i la comarca.** En aquest sentit, el transfons social del Mas de Forès, lligat a la Fundació Ginac i la seva activitat d'inclusió i adaptació de persones amb problemes de salut mental i capacitats diferents, permetria a la vegada donar

un valor afegit a les activitats que es poguessin desenvolupar, com cursos d'agricultura ecològica o d'apicultura.

28 *Recomanacions estratègiques pel Turisme d'Alcover*, 2017, p. 59.

3.7.2. Persones immigrades i diversitat

En relació a l'àmbit de les persones migrades, primer de tot és important destacar que ni el fet migratori ni la integració de les persones migrades és percebut com un problema important del municipi o la comarca. Tot i així, sí que és veritat que el col·lectiu de persones migrades és el que ha patit de forma més severa els efectes de la crisi econòmica i el que actualment menys oportunitats laborals té. A més, **tot i no generar problemes negatius, és evident que la gestió de la diversitat i la inclusió és quelcom amb que tant les administracions i els ciutadans del municipi i la comarca no saben bé com gestionar.**

El col·lectiu de persones nascudes a l'estranger són 630 i representen un 12,2% del total de la població d'Alcover, una proporció gairebé idèntica que al nivell comarcal (12,5%).²⁹ **Malgrat que les persones migrades representen un gruix important de la població i malgrat que el Programa de Desenvolupament Rural Integrat del Consell Comarcal ja establí al 2007 la necessitat de dotar-se d'un Pla Comarcal d'Immigració, no existeix a dia d'avui cap pla local o comarcal pel col·lectiu de persones migrades.**³⁰ Aquesta seria la primera recomanació en matèria de migracions, la de dotar-se d'un pla d'integració a nivell local o comarcal, de la mateixa forma que es realitzen per altres col·lectius com el Pla Local de Joventut. A més seria important comptar amb formació específica en l'àmbit de la mediació intercultural tant als diferents centres docents, com el centre obert i en l'àmbit dels cursos de formació que cada cop més es centren en les persones migrades.

Per últim, una eina molt utilitzada a altres municipis amb una llarga experiència en la gestió de la diversitat és l'explotació de dades del padró municipal per tal de veure quines són les tendències i els fluxos de persones. Així, seria molt interessant poder fer comparatives temporals en relació a les altes i les baixes del padró municipal, quina formació, edat i sexe tenen i demés. De la mateixa forma, municipis com Salt realitzen taules demogràfiques de forma desagregada, per nacionals, per nacionalitzats i per estrangers per tal de poder conèixer millor les tendències del municipi i poder planificar de forma adequada les polítiques públiques.

3.7.3. La biblioteca

La biblioteca és una de les competències de les que disposa per Llei el municipi d'Alcover, es troba situada al casal de Can Cosme i és un bon espai de trobada i de convivència on és possible l'adquisició de valors cívics i bons hàbits per part dels més petits i els adolescents. Així, seria interessant dotar l'espai de més activitats com cicles de contes i trobades que facin percebre la biblioteca com un espai encara més accessible. En certa mesura, la biblioteca és un servei

29 IDESCAT, Població. Per lloc de naixement. 2017.

30 Programa de Desenvolupament Rural Integrat (PDRI), 2007, p. 26.

amable i accessible per a les classes populars, i sovint esdevé punt de cohesió social, així com de finestra d'oportunitat per als infants més vulnerables de disposar d'entorns edificants, culturals i formatius. A més, atreure els sectors més vulnerables a la biblioteca per la via d'activitats relacionades amb la lectura, els contes i la literatura és també una porta a conèixer situacions socials i familiars que d'altra forma queden aïllades al fons de cases particulars. Especialment útil com a espai i petit oasi pot ser per a les nenes, noies, dones, en tant que és un espai on poden accedir-hi lliurement sense restriccions per motius culturals i accedir a múltiples recursos i a una determinada socialització.

Com menys utilitat aparent té una biblioteca com a dipòsit de llibres en paper per al préstec o lectura in situ, més n'ha de tenir per moure el contingut dels llibres en forma de lectures, activitats, tallers i proporcionar així un espai diferent i lliure d'obligacions, de cultura i relacions, que obri finestres i opcions a nens/es i adolescents fora del trajecte escola/institut - casa/família amb dificultats. En aquest sentit, és interessant atreure comunitats migrades per la via d'oferir puntualment activitats en el propi idioma o sobre la pròpia cultura que els empenyin a contaminar-se de la resta de programació i activitats. Amb el benentès que el gruix de la programació cultural per referència cultural i llengua vehicular és la del país.

En qualsevol cas, la biblioteca pot facilitar certa socialització i accés a la cultura de sectors vulnerables o en risc d'exclusió del municipi, però tampoc no és un servei social, sinó un equipament cultural que ha de mantenir-se com a tal.

3.7.4. Coordinació entre administracions i serveis socials

Una altra de les temàtiques relacionada amb els drets econòmics, socials i culturals que ha sorgit durant les entrevistes realitzades ha sigut la falta de cooperació i d'intercanvi d'informació entre les diferents administracions i els departaments de les mateixes. Així per exemple, l'escola de primària no realitza trobades de forma habitual ni puntual amb els treballadors del centre obert que tenen gran capacitat per observar i identificar problemes entre els infants i els adolescents que van a l'espai. De forma similar, els serveis socials del consell comarcal no acostumen a reunir-se de forma mensual o trimestral amb l'àrea de serveis socials de l'Ajuntament d'Alcover. Tampoc es realitzen moltes trobades entre la treballadora social del Centre d'Atenció Primària i les treballadores de serveis socials del consell comarcal. En aquest sentit, realitzar trobades conjuntes d'aquest personal permetria una millor prestació dels serveis socials, tant en la detecció de problemàtiques com en la seva solució.

3.7.5. Economia social i solidària

Per tal d'intentar dinamitzar l'economia del municipi seria interessant organitzar un programa de trobades i xerrades en les quals l'economia social i solidària fos l'eix central i on els i les ponents fossin persones que han tirat endavant

projectes interessants. Així, amb un intercanvi d'experiències i amb el testimoni de persones que han aconseguit donar vida amb èxit a projectes d'economies alternatives, persones amb inquietuds del municipi podrien començar a engegar els seus propis.

3.7.6. Banc de propostes

En aquest apartat aportem idees que es podrien desenvolupar:

- Auditoria al municipi per tal de conèixer l'endeutament.

- Establir incentius econòmics que afavoreixin la creació de noves empreses cooperatives tals com: ajuts a la constitució i a la incorporació de socis i sòcies; ajuts a la transformació d'empreses i associacions en cooperatives de treball. Eliminar els obstacles que enfronten els processos de reconversió empresarial i el relleu generacional.

- Obrir mecanismes de participació per tal de que les entitats que ho desitgin puguin presentar directament al ple mocions i propostes per a ser discutides sense que hagin de passar per cap partit polític.

- Estudiar la situació a les urbanitzacions adjacents al terme municipal.

- Continuar amb l'experiència dels pressupostos participatius.

4. CONCLUSIONS

L'informe ha tractat de posar de manifest àrees en les quals el municipi d'Alcover, bé per si mateix o bé mitjançant el Consell Comarcal, té competències i capacitats per realitzar propostes concretes en aquelles matèries relacionades amb els drets econòmics, socials i culturals que les entrevistes i les dades quantitatives han demostrat que es podrien millorar. **La majoria de propostes no presenten costos inassumibles o inassolibles per l'Administració o bé apunten a fonts de finançament que s'han utilitzat amb èxit en altres regions i amb anterioritat.** És per això, i entenent que totes tenen un interès públic veritable, que preguem que es preguin seriosament en consideració i es realitzin els esforços oportuns per tal de fer-les efectives.

En quant a la primera proposta, considerem que cal ser conscients de que **el municipalisme actualment ha de passar necessàriament per la dimensió comarcal en aquells municipis que per la seva dimensió no disposen de recursos i competències suficients**, com és el cas d'Alcover. És per això, que moltes de les propostes s'han realitzat en clau comarcal.

En quant a la necessitat d'establir un banc de terres comarcal, de forma similar a com s'ha realitzat al Baix Camp o es comença a engegar al Priorat, a les Terres de l'Ebre i a la Diputació de Tarragona, creiem que és una bona forma d'iniciar un període participatiu amb altres municipis i entitats per veure si es podrien sumar forces per sol·licitar un **Pla Estratègic i de Competitivitat Territorial que permetés donar dinamisme, sentit i propòsit a la comarca.** A més, aquesta proposta permetria activar persones actualment desocupades que es troben a l'atur, incidint de forma concreta en el seu dret al treball.

En relació al dret a l'habitatge, en aquest informe es contenen propostes concretes i eines legals vigents que permeten augmentar el parc assequible d'habitatge de forma que col·lectius especialment afectats, com els joves, la gent gran o els estrangers, puguin accedir a un preu raonable, a la mateixa vegada que es tracta de recuperar el casc antic del municipi.

A més, s'ha intentat posar de manifest que la **licitació i els plecs de contractació poden incidir de forma especial en els drets laborals, però també en l'educació i de forma més general, en dret a la igualtat si s'inclouen clàusules de participació en òrgans de direcció de dones en les empreses o la existència de protocols contra l'assetjament dintre de les licitadores.** En aquest sentit, s'han enumerat possibles fórmules per tal de que la gestió de determinats serveis pugui ser realitzada per l'Ajuntament, però tot recalcant que la tendència actual és la centralització i que el més important és el contingut dels plecs de licitació. També s'ha aprofitat aquest informe per fer recomanacions en altres àmbits de forma superficial, relacionades amb el turisme, la gestió de la diversitat, la coordinació dels serveis socials i altres.

5. BIBLIOGRAFIA

- Alcover Funciona 20.30, Pla estratègic d'Alcover 20.30, Ajuntament d'Alcover, desembre 2015.
- Ajuntament d'Alcover, Pla Local de Joventut (2018-2021), 2018.
- AGRO-3, Enginyeria del Medi Rural, Programa de Desenvolupament Rural Integrat (PDRI), Consell Comarcal de l'Alt Camp, 2007.
- Andrea Garrido Juncal, Las nuevas formas de gestión de los Servicios sociales: elementos para un debate, Revista catalana de dret públic, nº 55, 2017.
- Cambra de Comerç de Valls, Dades de l'activitat de la Cambra de Valls 2017, 2017.
- Carme Juncosa Vidal, Les centrals de contractació com a mecanisme de racionalització de la contractació pública a l'àmbit supralocal, Universitat Rovira i Virgili, Tarragona, 2017.
- Càtedra per al Foment de la Innovació Empresarial i el Grup de Recerca d'indústria i Territori, Informe de conjuntura econòmica del Camp de Tarragona i de les Terres de l'Ebre. Segon Trimestre de 2018, 2018.
- Consell General de Cambres de Catalunya, Memòria Econòmica de Catalunya 2017, juny 2018.
- Costa Daurada, el Parc Científic i Tecnològic de Turisme i Oci i el Patronat de Turisme de la Diputació de Tarragona, Recomanacions Estratègiques pel Turisme d'Alcover, 2017.
- Dirección General de los Servicios Jurídicos de Coordinación Territorial e Internaiconal, Las competencias de los ayuntamientos en materia de Servicios sociales tras la entrada en vigor de la Ley 27/2013 de racionalización y sostenibilidad de la Administración Local, Federación espanyola de municipios y provincias, 2014.
- FEMP, Carta Local, revista de la Federación española de municipios y provincias, marzo 2016.
- Generalitat de Catalunya, PLAENSA, 2015.
- International Comission of Jurists, Courts and the legal enforcement of econòmic, social and cultural rights. Comparative experiences of justiciability, ICJ, Geneva, 2008.
- María José Añón i Gerardo Pisarello, The protection of Social Rights in the Spanish Constitutional System, Justiciability of Economic and Social Rights, Experiences from Domestic Systems, Fons Coomans (ed.), Intersentia, Amberes, 2006.
- Síndic de Greuges, El dret a l'habitatge: qüestions urgents, febrer 2018.
- Observatori DESC i Institut de Recerca TransJus (coord.), La Llei del Dret a l'Habitatge de Catalunya: deu anys de vigència. Balanç i futur, Barcelona, 2018.
- Observatori del Treball i Model Productiu, Atur per Comarques I Municipis, dades de novembre de 2018.

WWW.OBSERVATORIDESC.ORG

Carrer Casp 43, Baixos
08010 Barcelona
T. 933 026 882
info@observatoridesc.org